

Reactie op Tijdelijke wet Transitiefonds landelijk gebied en natuur

Nederlandse akkerbouw

Hierbij reageert BO Akkerbouw op de internetconsultatie Tijdelijke wet Transitiefonds landelijk gebied en natuur. De Nederlandse akkerbouw beheert met 525.000 ha een kwart van de Nederlandse landbouwbodems en is daarmee een grote factor in het landelijk gebied. Door middel van duurzaam bodembeheer kunnen akkerbouwers een bijdrage leveren aan maatschappelijke opgaven als klimaatmitigatie en -adaptatie, waterkwaliteit en herstel van biodiversiteit. Met een goede invulling van het voorliggende transitiefonds, kunnen akkerbouwers hierin ondersteund worden.

Sturen op doelen – zo lokaal als mogelijk en zo regionaal als nodig

Daarvoor is het in de eerste plaats noodzakelijk om in het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) te sturen op doelen en van daaruit ondernemers te stimuleren om vanuit vakmanschap de meest passende keuzes te maken. Hierbij dient aansluiting gevonden te worden bij de Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's) voor kringlooplandbouw die in opdracht van het ministerie van LNV worden ontwikkeld. Hierbij geldt het principe: zo lokaal als mogelijk, maar zo regionaal als mogelijk. Voor sommige doelen is het noodzakelijk om een regionale opgave te formuleren – bijvoorbeeld als het gaat om waterkwaliteit en het terugdringen van emissies. Voor sommige doelen geldt echter een grensoverschrijdend probleem dat zich niet beperkt tot regionale grenzen. In de uitvoering van het NPLG dient dit iedere keer een punt van afweging te zijn. Binnen het Transitiefonds moet vervolgens ruimte zijn om financieel bij te dragen aan belonen op KPI's.

Waterstof in het landelijk gebied

Het NPLG staat een integrale aanpak voor met betrekking tot stikstof en natuur, waterkwaliteit en klimaat. Dit laatste betreft voor een deel regionale doelen in termen van het verhogen van organisch stofgehalte voor meer koolstofvastlegging in de bodem. Hiervoor kan het Klimaatakkoord en de acties die daaruit voort gekomen zijn, als leidraad dienen. Het ontbreekt echter aan doelstellingen voor groene energieproductie op land- en tuinbouwbedrijven. Dit is een gemiste kans, waardoor een groot potentieel onbenut blijft. Niet alleen de klimaatopgave, maar ook de stijgende energieprijzen, onze afhankelijkheid van fossiele energie en grondstoffen en de recente Urgenda-uitspraak van de Hoge Raad, vragen om meer ambitie als het gaat om groene productie van energie, brand- en grondstoffen.

Op meer dan de helft van de schuren en stallen liggen geen zonnepanelen en op ieder erf zou in potentie een kleinschalige windturbine kunnen staan. Veel boeren willen investeren in duurzame energieopwekking, maar worden hiervan weerhouden omdat ze nergens heen kunnen met de groene energie. Netcongestie vormt een enorme rem op de noodzakelijke energietransitie in de land- en tuinbouw. Dit is een gemiste kans voor de land- en tuinbouw zelf om verder te verduurzamen, maar ook voor de maatschappij.

Met slimme oplossingen kan de agrarische sector in het landelijke gebied een belangrijke bufferfunctie vervullen op het elektriciteitsnet. Groene energie kan flexibel geleverd worden op het net, mits er op of bij agrarische bedrijven wordt geïnvesteerd in het opslaan van stroom en in het omzetten (d.m.v. elektrolyse) in de vorm van bijvoorbeeld waterstof. Op die manier kunnen boeren en tuinders hun groene restenergie in tijden van grote netbelasting omzetten en/of opslaan, en in tijden van schaarste juist leveren op het net. In veel bedrijven zijn oplossingen denkbaar om de warmte die vrijkomt bij de omzetting van elektriciteit naar waterstof en vice versa, op te slaan en later te benutten in het bedrijf. Hiermee neemt het rendement van waterstof sterk toe.

Waterstof kan opgeslagen en gebruikt worden als brandstof voor trekkers, een techniek die noodzakelijk is om landbouwvoertuigen te verduurzamen. Met waterstof kan ook vloeibare ammoniak gemaakt worden, die als groen alternatief voor kunstmest gebruik kan worden. Kortom, het omzetten en/of opslaan van groene energie in waterstof of ammoniak kan op termijn veel kosten besparen voor de boer zelf. Het levert ook de maatschappij grote baten op: omzetten van groene (rest)energie in waterstof en/of ammoniak zorgt voor minder fijnstof, stikstof- en broeikasgasemissie en het helpt netbeheerders bij het oplossen van de netcongestie.

In het NPLG moet daarom ingezet worden op de uitrol van een dekkend waterstofnetwerk (zoals dat reeds gedaan wordt voor industriële clusters) en innovatie- en investeringsregelingen. Door te starten met enkele grootschalige pilots, kan op termijn 1,5 Mton CO₂-equivalent gereduceerd worden. De stikstofuitstoot (NO_x) van landbouwvoertuigen is een aanzienlijk deel van de uitstoot van het Nederlandse wegverkeer ([zie CLO](#)). Door het vervangen van diesel door waterstof wordt daarmee ook een grote slag geslagen in het terugdringen van de uitstoot van stikstof door het wegverkeer. Gezien het grote aandeel hierin van landbouwvoertuigen is het van belang dat er voor maatregelen voor het stimuleren van waterstof in het landelijk gebied ook budget beschikbaar is binnen het Transitiefonds.

Biograndstoffen

Een ander aspect wat meer aandacht verdient in de TwT betreft de toepassing van biograndstoffen in onder meer bouwmaterialen. Hier is een landelijke aanpak wenselijk, niet in de laatste plaats om ook afzetketens te kunnen organiseren. Met de teelt van onder meer vlas, hennep en olifantsgras kunnen akkerbouwers belangrijke grondstoffen leveren voor duurzame bouwmaterialen, die langdurig koolstof vastleggen. Hiermee wordt bijgedragen aan de ambities uit het regeerakkoord om biobased bouwmaterialen te gebruiken in de woningbouwopgave. Ook de teelt van de gewassen zelf zorgt voor koolstofvastlegging in de bodem en stikstofbinding (en daarmee beperking van uitspoeling en emissie naar de lucht) en kan daarmee een belangrijke bijdrage leveren aan de verschillende opgaven in het NPLG.

Een deel van het Transitiefonds dient ingezet te worden om de productie en verwerking van biograndstoffen te stimuleren, omdat hier een kans ligt voor het landelijk gebied en het vastleggen van koolstof gelijktijdig met terugdringen van de stikstofemissie. Voor wat betreft de teelt en verwerking kan dit op lokale schaal worden ingezet, maar voor de afzet is een nationale aanpak gewenst, gericht op het opzetten van waardeketens.

Handreiking

De akkerbouw draagt graag haar steentje bij aan de maatschappelijke opgaven waar we als land voor staan. Dit zijn uiterst complexe opgaven die om een integrale aanpak vragen en zowel financiële, technische als sociale ondersteuning behoeven. De sector doet graag de handreiking om hieraan mee te werken.

Contactinformatie

BO Akkerbouw
Louis Braillelaan 80
2719 EK Zoetermeer
T 079 30 30 330
W www.bo-akkerbouw.nl
E info@bo-akkerbouw.nl